

Pedagogisch beleidsplan peuterarrangementen de Tierlantijn en de Toverboom

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
Algemene doelstelling.....	1
Visie en uitgangspunten.....	2
Visie en uitgangspunten Montessori-specifiek.....	2
Werkplan.....	4
Ontwikkelingsplan.....	5
Begeleidingsplan.....	10
Zorgplan.....	17
De peuterleidster.....	20
Algemene punten.....	23
Bronnen.....	25

Inleiding

Peuterarrangementen de Tierlantijn en de Toverboom bevinden zich in KC Aan de Oosterplas. Kinderen van 2,5 - 4 jaar kunnen hier vier ochtenden in de week komen spelen met leeftijdgenootjes. Voor kinderen van 2 jaar en 3 maanden kan er een uitzondering worden gemaakt, indien er een verwijzing is van het consultatiebureau.

De Tierlantijn en de Toverboom zijn gedurende 40 weken in het jaar op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag open van 8.30 tot 12.30 uur. De kinderen kunnen tot de leeftijd dat zij vier jaar worden gebruikmaken van 960 uur bij één van beide peuterarrangementen (16 uur per week keer 40 uur = 640 uur voor 1 jaar, dit is 960 uur voor 1,5 jaar). De pedagogische en didactische uitgangspunten die de Tierlantijn en de Toverboom hanteren, vloeien voort uit de visie die de Italiaanse arts en pedagoge Maria Montessori formuleerde op de ontwikkeling van het (jonge) kind. De uitgangspunten uit de visie van Montessori die voor de peuterarrangementen essentieel zijn, worden onder de paragraaf 'Visie en uitgangspunten Montessori-specifiek' nader beschreven. De Tierlantijn en de Toverboom vormen een doorgaande ontwikkelingslijn met KC Aan de Oosterplas (Montessorischool).

Gedurende het ochtendprogramma worden de verschillende ontwikkelingsgebieden in het kind aangesproken en krijgen de taalontwikkeling en de ontwikkeling van voorbereidende rekenvaardigheden van het kind specifieke aandacht; de Tierlantijn en de Toverboom zijn peuterarrangementen met Voorschoolse Educatie (VE). Voor- en Voerschoolse Educatie is er voor kinderen met een (mogelijke) achterstand in de taalontwikkeling. Binnen de Voorschoolse Educatie is er extra individuele aandacht en begeleiding voor de zogenaamde doelgroeppeuter in het peuterarrangement. Binnen de Voerschoolse Educatie van de Montessorischool is dit de zogenaamde doelgroepkleuter in groep 1 en 2 van basisscholen met een VE- programma.

Daar waar 'peuterleidster' in dit pedagogisch beleidsplan staat beschreven, kan ook een mannelijke pedagogisch medewerker bedoeld worden.

Algemene doelstelling

De algemene doelstelling van peuterarrangementen de Tierlantijn en de Toverboom is te splitsen in een aantal deeldoelstellingen. Deze deeldoelstellingen kunnen in 2 groepen worden onderverdeeld:

1. Basisfunctie

- Het bieden van ontplooiingsmogelijkheden aan peuters; deze mogelijkheden tot ontplooiing omvatten alle facetten van de kinderlijke ontwikkeling, te weten de motorische, zintuiglijke, cognitieve, creatieve en sociaal-emotionele ontwikkeling en de ontwikkeling van zelfbewustzijn.
- Het bieden van stimulerende speelmogelijkheden aan peuters in aanvulling op de speelmogelijkheden thuis;
- Het bieden van de mogelijkheid aan peuters tot onderling ontmoeten en sociaal contact.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	1

2. Plusfunctie

- Het bieden van opvoedingsondersteuning en groeigesprekken aan ouders.
- Het vroegtijdig signaleren en onderkennen van eventuele ontwikkeling belemmerende factoren.
- Extra individuele aandacht en begeleiding voor de taalontwikkeling en de ontwikkeling van voorbereidende rekenvaardigheden van de (doelgroep) peuter.

Visie en uitgangspunten

Eigenheid; mogen zijn wie je bent, op je eigen unieke wijze.

Kinderen worden gestimuleerd om met hun kwaliteiten en talenten naar buiten te komen en om te vertrouwen op hun onderscheidingsvermogen. Door het ontwikkelen van dit onderscheidingsvermogen zet kinderen op hun eigen benen, waardoor ze een eigen bijdrage kunnen leveren aan hun omgeving op hun eigen manier. De peuterleidsters begeleiden de kinderen daarom authentiek; de peuterleidster ziet de eigenheid in de kinderen en schept de voorwaarden voor de kinderen om zich van hun eigenheid bewust te worden. Het 'ik'-bewustzijn van de kinderen wordt hierdoor aangesproken en bevestigd en het kind kan daardoor met zijn eigenheid naar buiten komen.

De kinderen ontdekken zichzelf hierdoor op lichamelijk, zintuiglijk, intellectueel, creatief en intuïtief gebied en ontwikkelen hiermee eigenwaarde en zelfvertrouwen. Zorg voor jezelf is essentieel om er ook voor de ander te kunnen zijn.

Gevoel voor moraliteit

Het ontwikkelen van morele kracht in het kind maakt een belangrijk deel uit van de opvoeding. Het ontwikkelen van waarden en normen is een proces waar kinderen veel kracht uit putten. Later zal deze kracht, wanneer deze tot rijping is gekomen, het kind de impulsen geven om vanuit idealistische motieven te handelen. Met een gezonde morele fundering wordt het kind ook minder kwetsbaar voor negatieve invloeden van buitenaf. Deze fundering geeft vorm aan zijn psychische gesteldheid en duidelijkheid aan zijn omgang met de buitenwereld. Morele opvoeding mag geen moraliserend karakter hebben, omdat een kind niet de mogelijkheid krijgt om iets in zichzelf te ervaren als iets afgedwongen wordt. We leggen niets op, maar zorgen wel voor een goede gewoontevorming door moreel gedrag voor te leven.

Peuterarrangementen de Tierlantijn en de Toverboom gaan uit van het gegeven dat ieder mens beschikt over een gevoel voor moraliteit en dat bevestiging, inspiratie en liefde de belangrijkste aspecten zijn waardoor een kind zichzelf bewust kan worden van zijn eigen gevoel van moraliteit. Er wordt vertrouwen gegeven aan het eigen onderscheidingsvermogen van de kinderen en in dialoog zorgvuldig omgegaan met gevoelens van oprechtheid. Er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de persoon en het gedrag van het kind.

Creatieve discipline is een kwaliteit die de peuterleidsters zichzelf eigen maken door vanuit hun intuïtie kinderen op een fijngevoelige manier vanuit liefde te begeleiden, bijvoorbeeld door 'het gedrag van het kind' en 'het kind in zijn totaliteit' los van elkaar te zien bij conflictsituaties. De peuterleidster kan het gedrag van dat moment afkeuren, maar zal het kind in zijn persoonlijkheid liefdevol en respectvol benaderen en een positief alternatief geven voor het ongewenste gedrag.

Momenten van onrecht, ruzie of irritatie in de groep worden aangegrepen om duidelijkheid te scheppen in de omgangsvormen die er op dat moment zijn, zodat kinderen zich begrepen en gesteund kunnen voelen in hun ontwikkeling op sociaal, emotioneel en liefdevol gebied. De peuterleidster neemt hierbij een voorbeeldfunctie in naar de kinderen toe.

Visie en uitgangspunten Montessori-specifiek:

Maria Montessori (1870-1952) benoemt de fase van de ontwikkeling van het kind tussen 0 en 6 jaar als de fase waarin het kind de basis legt voor het verdere leven en voor zijn persoonlijkheid. Een juiste begeleiding van deze leeftijdsfase is daarom wezenlijk. Uitgangspunten vanuit Montessori die essentieel zijn in de begeleiding van de kinderen zijn:

Gevoelige perioden:

Gevoelige perioden zijn perioden in de ontwikkeling waarop een kind zeer gevoelig is om een bepaalde functie te ontwikkelen. Het leren gaat in deze periode vrij gemakkelijk. Op een later tijdstip kan het de bepaalde functie nog wel ontwikkelen, maar meestal kost het dan veel meer moeite. Er zijn verschillende gevoelige perioden, zoals die van orde, voor de ontwikkeling van de zintuigen en voor taal en voorbereidende rekenvaardigheden.

Uitdaging op het niveau van het individuele kind zorgt ervoor dat het kind zijn eigen weg in zijn ontwikkelingsproces kan gaan. Dit schept eigenwaarde en zelfvertrouwen.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	2

Interesse van het kind

Kinderen hebben van binnenuit de drang om te leren; in een gevoelige periode zullen bepaalde handelingen, spelletjes en werkjes de interesse van het kind extra wekken.

Het kind zal een handeling, spelletje of werkje steeds weer willen herhalen, totdat het zich dit eigen heeft gemaakt. Met andere woorden: kinderen experimenteren eerst, zullen steeds vaardiger worden en uiteindelijk is het kind zich ervan bewust dat het iets zelfstandig kan. Het kind leert ervaringsgericht en vanuit eigen beweging. In het programma is er ruimte voor de kinderen om zelf te kiezen wat ze gaan doen. In het aanbod van de activiteiten wordt de innerlijke motivatie van de kinderen aangesproken.

Voorwaarden hiervoor zijn:

- Een voorbereide omgeving (zie het werkplan verder in dit beleidsplan)
- Materiaal op het niveau van het kind: afgestemd op de gevoelige perioden en de ontwikkelingsbehoeften van de kinderen, met een 'controle van de fout' (zie het werkplan verder in dit beleidsplan).
- Vrijheid voor het kind om zelf te kiezen waar het mee aan de slag wil gaan en voor hoe lang, op eigen tempo en op eigen manier.
- Dat het kind de ruimte krijgt om geconcentreerd te kunnen werken
- Dat er een sfeer in de groep is waarin het kind zich kan ontspannen.

Zelfstandigheid; leer mij het zelf te doen

Kinderen leren ervaringsgericht. Door herhaling van een activiteit waar hun interesse ligt, maken zij deze activiteit zich steeds meer eigen. Het kind gaat van experimenteren naar vaardiger worden, totdat het de activiteit zelfstandig kan. Kinderen hebben van binnenuit de drang om te leren. De peuterleidster schept de omgeving en biedt het materiaal aan, waarmee het kind de ruimte ervaart om zich op eigen manier en in eigen tempo te ontwikkelen.

Concentratie

Vanuit de eigen interesse komt het kind tot concentratie en daarmee tot zijn leerproces. Is een kind geconcentreerd bezig, dan stoort de peuterleidster het kind waar mogelijk niet, omdat zij daarmee het leerproces van het kind zal storen. Begeleiding van de leerkracht is noodzakelijk wanneer het kind meer moeite heeft om tot concentratie te komen. Dit is afgestemd op het individuele kind en vereist een nauwkeurige observatie door de peuterleidster. De peuterleidster is actief om de kinderen naar het punt van aandacht en concentratie te brengen. Zij kan weer wat op de achtergrond aanwezig zijn als het punt van concentratie is bereikt.

Zogenaamde fouten worden niet door de peuterleidster gecorrigeerd, omdat zij daarmee ook het zelfstandige leerproces van het kind onderbreekt. Het materiaal is afgestemd op het niveau van het kind, omdat het kind er zich anders niet goed op kan concentreren.

Veilige en sfeervolle omgeving

De sfeer in de peutergroep wordt hoofdzakelijk bepaald door de peuterleiders, maar wordt mede ingekleurd door de inbreng van de kinderen, als elk uniek individu maar ook als groep. De voorwaarden voor het scheppen van een positief en goed klimaat zijn:

- Een goede werksfeer onder de leiding, die emotioneel ondersteunend is
- Goede relatie tussen peuterleidster en ouder
- Liefdevol contact tussen peuterleidster en kind en empathische begeleiding vanuit de leidster.
- Een uitdagende omgeving om zich in te ontwikkelen
- Het zorgen voor ritme en regelmaat in het programma
- Peuterleiders zorgen voor een sfeer van gezamenlijkheid: een gemeenschap waarin kinderen samen spelen, samen leren, samen zorgen en samen kunnen vieren. Een fijne sfeer verhoogt het gevoel van veiligheid en geborgenheid bij de peuters. Het schept vertrouwen en een gevoel van vrijheid waardoor de peuter zich optimaal kan ontwikkelen.
- Het klimaat dient dusdanig te zijn dat elk kind de individuele ruimte ervaart om zich in eigen tempo, naar eigen interesse en op eigen wijze te ontplooiën.
- Een aangename rustige en esthetisch verzorgde omgeving zal het kind mede aanzetten tot geconcentreerd werken.
- In een ontspannen omgeving komt het kind het beste tot zijn leerproces.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	3

Vrijheid om te bewegen.

Kinderen hebben het nodig om zich vrij uit te kunnen bewegen. Het leerproces van een kind vindt continue plaats tijdens activiteit en beweging. Het kind ervaart hiermee de vrijheid om datgene te volgen waar zijn interesse naar uit gaat. Middels beweging ontwikkelen kinderen hun coördinatie en intelligentie. Zowel binnen als buiten het lokaal moeten de kinderen gelegenheid krijgen tot bewegen.

Voluit bewegen is mogelijk voor de kinderen op het tijdstip van lichamelijk ontwikkeling in het programma en in de momenten van keuzevrijheid ervaren de kinderen bewegingsvrijheid om hun eigen interesses te volgen.

Aandacht en respect voor andere culturen

We maken de kinderen bekend met verschillende culturen door hen kennis te laten maken met muziek, speelgoed, poppen, kleding en verhalen uit verschillende landen.

In de omgang met kinderen en ouders uit verschillende culturen wordt uitgegaan van gelijkwaardigheid en acceptatie.

Aandacht voor de natuur

De liefde voor planten, dieren en omgeving staat hierbij centraal. Het gaat hier over het ontdekken hoe de wereld en de natuur in elkaar zit en over het zorg dragen voor wat de natuur nodig heeft. Respect, verwondering, stilstaan bij en kennis nemen van de natuur staan centraal. Dit krijgt vorm door onder andere lesjes bij en bezoek aan de kinderboerderij, boekjes, verhaaltjes en gesprekjes en door ervaringsgerichte activiteiten, zoals bijvoorbeeld zaadjes van plantjes zaaien, plantjes verzorgen, etc. De thema's zijn gericht op de seizoenen en de natuur.

Het belang van duurzaam denken is steeds meer zichtbaar in de maatschappij. Wanneer kinderen van jongs af aan een gevoel voor de natuur ontwikkelen, leren zij dat zorgdragen voor de omgeving en voor de natuur vanzelfsprekend is. Kinderen leren zo de gewoonte om duurzame keuzes te maken. De leerkrachten leven duurzaam denken voor en laten de kinderen ontdekken en verwonderen, waardoor interesse voor de natuurlijke omgeving gewekt wordt. In het ontwikkelingsprogramma van de Tierlantijn staan thema's uit de natuur centraal. Duurzaam denken wordt hieraan gekoppeld.

Resultaat:

- Het kind ontwikkelt zelfdiscipline doordat het kind de mogelijkheid krijgt aangeboden om zelf te kiezen wat het gaat doen en leert het om dit af te maken en weer op te ruimen.
- Het kind leert op een onafhankelijke manier en leert onafhankelijk te denken.
- Het kind leert de verantwoordelijkheid te nemen voor eigen keuzes die het maakt.
- Het kind ontwikkelt zelfstandigheid op de bewustzijnslagen lichaam, zintuigen, intellect en creativiteit en legt hiermee een basis om zelfstandigheid te ontwikkelen op sociaal-emotioneel gebied en met betrekking tot zelfbewustwording vanaf de kleuterleeftijd.
- De kinderen ervaren hun eigen liefdevolle verbinding met de natuur.

Werkplan

De functie van het werkplan is om:

- Aan de doelstelling van Zonnelicht Kindcentrum te kunnen werken, nl. ontwikkeling op alle niveaus bewerkstelligen.
- Het management een houvast te bieden om het werk van de ontwikkelingen in de organisatie te kunnen beheersen.
- Ouders en medewerkers, oudercommissieleden een goed inzicht in de activiteiten van Zonnelicht Kindcentrum te bieden. Wat zijn de afspraken rondom het werk, wat zijn ieders taken en verantwoordelijkheden, welke ontwikkelingen zijn er gaande.

Het geeft ouders de mogelijkheid om de gang van zaken te toetsen aan het werkplan. Het werkplan van het pedagogische beleid omvat drie onderdelen:

1. **Het ontwikkelingsplan**
2. **Het begeleidingsplan**
3. **Het zorgplan**

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	4

1. Het ontwikkelingsplan

VE-programma Regenboog 2

Kinderen in de peuterleeftijd maken uit zichzelf, wanneer ze zich veilig en geborgen voelen, een pure en liefdevolle verbinding met de wereld om hen heen. Vanuit deze openheid zijn kinderen nieuwsgierig en willen ze hier graag kennis over opdoen. Regenboog 2 beoogt deze nieuwsgierigheid, verwondering en de liefdevolle verbinding die ze ervaren, te behouden en te voeden, zodat zij op latere leeftijd van nature zorg zullen dragen voor hun omgeving. Alles is deel van het geheel. Kinderen leren wat mensen, planten, dieren en omgeving nodig hebben en leren hier vanuit respect en zorgzaamheid mee om te gaan. Dit is uitgangspunt voor het VE-programma Regenboog 2, waarmee in de Toverboom en de Tierlantijn gewerkt wordt.

In VE- programma Regenboog 2 van de Toverboom en de Tierlantijn staat er elke drie of vier weken een onderwerp centraal, waarbij de kinderen door middel van liedjes, verhaaltjes, spelletjes, en creatieve werkvormen een ervaring met dit thema krijgen. Regenboog 2 werkt met thema's uit de natuur. De thema's hebben een verband met elkaar en volgen elkaar op vanuit een visie op hoe het leven zich ontwikkelt (Levenscirkel). Spelenderwijs leert een kind de wereld van de mensen, de dieren en de planten kennen. Het gevoel wordt aangesproken in het kind.

Alles wat een kind leert, wordt in relatie gebracht met zichzelf; er wordt de omgeving gecreëerd waarin de peuter zich kan identificeren met het thema.

De volgende thema's krijgen opeenvolgend aandacht in Regenboog 2 en komen gedurende het schooljaar 2026-2027 aan bod:

- Liefde
- Ruimte
- Lucht
- Vuur
- Water
- Aarde
- Planten
- Insecten
- Vissen
- Vogels
- Zoogdieren
- Ikzelf en mijn familie
- Mensen die iets voor anderen betekenen

Binnen het VE- programma Regenboog 2 wordt er gewerkt volgens de ideeën van Maria Montessori zoals eerder in dit beleidsplan is beschreven.

Het VE - programma Regenboog 2 biedt kinderen de mogelijkheid zichzelf bewust te worden van de verschillende bestaansniveaus. Het is bedoeld om de kinderen ervaringen te geven van waaruit ze hun eigen kwaliteiten leren kennen en ook hun eigen grenzen tegenkomen. Dit geeft ze inzicht in hun eigen leerproces. De peuterleidsters creëren de voorwaarden voor dit inzicht.

De activiteiten die de kinderen aangeboden krijgen en de juiste begeleiding helpen bij de vorming van hun persoonlijkheid.

Daarom is het belangrijk dat peuterleidsters zichzelf ontwikkelen zodat zij afhankelijk van plaats, tijd en persoon de juiste keuzes kunnen maken in een pedagogisch verantwoord proces naar het kind toe. Kwaliteiten als toewijding, helderheid van geest, liefdevol kunnen zijn maar ook uitdagend en humoristisch, zijn van essentieel belang voor een peuterleidster die werkt met 2,5- tot 4-jarigen.

Elk schooljaar wordt er een ouderavond georganiseerd om het VE-programma Regenboog 2 voor de ouders inzichtelijk te maken. Ouders kunnen tevens deelnemen aan de ouderavonden van Kinderdagverblijf Zonnlicht. De voertaal binnen de peuterarrangementen is Nederlands.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	5

De ontwikkeling van het kleine kind

Binnen de Tierlantijn en de Toverboom wordt aan kinderen liefdevolle zorg en ontwikkeling geboden. Elk kind is uniek en heeft een individuele begeleiding nodig. Toch zijn er fases in de ontwikkeling te onderkennen waarbinnen kinderen zich bewust worden van de mogelijkheden die ze in zichzelf hebben.

De peuterleidsters richten zich op dit proces van zelfbewustwording en begeleiden de kinderen om iets met hun kwaliteiten naar de omgeving te leren doen.

Er wordt gewerkt aan verschillende bestaansniveaus:

- Lichaam

Jonge kinderen hebben grote behoefte aan beweging. Beweging ontwikkelt hun coördinatie en intelligentie. Zowel binnen als buiten het lokaal moeten de kinderen de gelegenheid krijgen tot bewegen. Hiermee is bij de inrichting van de ruimte rekening gehouden.

In de Tierlantijn en de Toverboom worden allerlei activiteiten aangeboden om de grove en fijne motoriek te ontwikkelen. Deze activiteiten lopen uiteen van oefeningen voor evenwicht en balans, liedjes met gebaar en beweging, dansen, bewegingsspelletjes, gymmen aan de hand van eenvoudig materiaal zoals hoepels, pittenzakjes, evenwichtsbalk, etc. tot eenvoudige kinderyoga. Er wordt aan kinderen de gelegenheid geboden om te springen en te klimmen. Doelstellingen op het gebied van de grove ontwikkeling zijn o.a.: tillen, rollen, springen, gooien en vangen, schoppen, rennen, evenwicht/balanceren en klimmen.

Voor de fijne motoriek worden er Montessorimaterialen gebruikt en is er ruimte voor activiteiten zoals tekenen, kleuren, knippen, scheuren, plakken en kleien.

Daarnaast zijn huishoudelijke activiteiten, zoals zelf de vloer vegen, ramen zemen en plantjes water geven, activiteiten die de motoriek bevorderen. Ten behoeve van dergelijke huishoud-taakjes is materiaal aanwezig op peuterformaat. Doelstellingen op het gebied van de fijne motoriek zijn o.a. bouwen, scheuren, knippen, kleien, plakken, rijgen, verven met kwast, etc.

- Zintuigen

Er wordt gewerkt met Montessori materiaal dat specifiek gericht is op de zintuiglijke ontwikkeling. Zo is er materiaal voor de tastzin, het gehoor, de geur, het voelen en het gezichtsvermogen. Een kind oefent concentratie en zelfbeheersing door zintuiglijke activiteiten te doen. Voor de ontwikkeling van de zintuigen is het van belang dat een kind in contact kan komen met veel verschillende materialen en situaties, bij voorkeur in de natuur.

- Intellect

Aan de hand van Montessori materiaal voor de ontwikkeling van het intellect, leert het kind sorteren, combineren, associëren en ontwikkelt het kind de functie van het geheugen. Daarnaast zijn er puzzels en is er verschillend constructiemateriaal. Gedurende de dag en tijdens individuele begeleiding is er aandacht voor het ontwikkelen van voorbereidende rekenvaardigheden.

- Creativiteit en expressie

Verschillende onderdelen van creativiteit worden aangeboden, zoals drama, dans, muziek en beeldend werken. Kinderen leren ontdekken op welke manier zij zich het liefste uitdrukken. Creativiteit is tevens het leren denken in verschillende mogelijkheden en probleemoplossend denken.

- Intuïtie

Door middel van kringspelletjes en verhaaltjes wordt de intuïtie van de kinderen aangesproken. Universeel menselijke waarden zoals anderen geen pijn doen, de waarheid hanteren, niet stelen, universele liefde, eenvoud, schoonheid, tevredenheid en dienstbaarheid staan centraal in de begeleiding van de kinderen middels voorleven, voordoen, voorzeggen en vragen stellen aan het kind, zodat het kind bevestigd wordt in de universele menselijke waarden in zichzelf.

- Zelfbewustzijn

Peuters ontwikkelen zelfbewustzijn op lichamelijk, zintuiglijk, cognitief en creatief gebied. Dit geeft het fundament voor zelfbewustzijn op sociaal-emotioneel gebied dat in de kleuterleeftijd tot ontwikkeling komt. Kinderen leren steeds meer zorg te dragen voor zichzelf en voor hun omgeving.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	6

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Peuters leren veel van het spelen in een groep kinderen. Leren op je beurt te wachten en leren omgaan met afspraken en groepsregels zijn voorbeelden van wat er van een peuter in een groep gevraagd wordt. Peuters leren deel te zijn van een groep en leren met elkaar een spelletje te spelen. Leren omgaan met andere kinderen en leren omgaan met je eigen gevoelens kan soms voor de peuter een ware opgave zijn. Peuters krijgen de gelegenheid om op eigen tempo sociale situaties te onderzoeken en hiervan te leren.

De leidster begeleidt de peuters hierin liefdevol en met respect voor de gevoelens en de beleving van de kinderen, zodat de kinderen zich gesteund en gezien voelen. Zij begeleidt het spel onderling en conflictsituaties met respect voor de betrokken kinderen.

Tijdens rollenspel in de huishoek ontdekken de kinderen verschillende rollen ten opzichte van elkaar. Tijdens het vrije spel begeleidt de peuterleidster de kinderen in communicatieve vaardigheden en conflicthantering. In gezamenlijke spelletjes en tijdens het eet- en drink moment leren de kinderen op elkaar en op de eigen beurt te wachten. Liefdevolle begeleiding betekent ook dat de leidster consequent is. De peuter leert om met grenzen om te gaan en daarmee met de emoties in zichzelf.

Taalontwikkeling

Kinderen van twee jaar willen de wereld om zich heen meer en meer ontdekken. Ze kunnen hun zintuigen steeds meer richten en gaan deze koppelen aan het intellect. In hun taal hebben ze meer woorden nodig om uit te leggen wat ze waarnemen en wat ze willen weten. Naar de 2,5 jaar toe krijgen ze meer behoefte aan sociaal contact met leeftijdgenootjes. Hiervoor is taal ook belangrijk. Tegen de drie jaar aan komen ze in de creatieve ontwikkeling. Fantasie gaat een grote rol spelen. De wereld van de kinderen wordt groter, meer is mogelijk en vrij spel met andere kinderen speelt nu een grote rol. Kinderen krijgen in hun taal meer behoefte aan nuanceringen, bijvoeglijke naamwoorden en verhaallijnen. Met de juiste begeleiding en het geven van ruimte gaan ze zelf liedjes en verhaaltjes verzinnen om hun eigen spel te verrijken en de wereld die ze van binnen beleven tot uitdrukking te brengen. Rond de leeftijd van 3,5 jaar komt de kleuterschool steeds meer in beeld. De zelfredzaamheid komt meer op de voorgrond. Wat inhoudt dat een kind steeds meer zichzelf ten opzichte van anderen kan uitdrukken op emotioneel vlak. Waarbij ze steeds meer kunnen vertrouwen op hun taal (verbaal en non-verbaal). Sociale omgangsvormen, zoals 'sorry zeggen' en 'dankjewel zeggen' worden verwacht.

Taal is het middel om contact te maken (sociale ontwikkeling), om uitdrukking te geven aan wensen en gevoelens (emotionele ontwikkeling), en is het middel dat toegang verschaft tot een gemeenschappelijke denkwereld (intellectuele/cognitieve ontwikkeling). Met taal creëer je een realiteit. Tevens druk je er je onderscheidingsvermogen mee uit (met betrekking tot moraliteit).

De leeftijdperiode van 0 – 4 jaar is de periode in het leven van een mens waarin 'de taalverwerving' plaatsvindt. In zijn ontwikkeling verkeert het kind in het linguale leerstadium. In geen enkele andere periode in het latere leven zal een mens nog ooit zo snel en makkelijk taal kunnen leren.

Taalgedrag van peuters kan gesplitst worden in verschillende onderdelen:

- Actief taalgebruik (de taal die de peuter zelf spreekt), dat valt te onderscheiden in:
 - Spontaan actief taalgebruik: alles wat het zelf zegt
 - Uitgelokt actief taalgebruik: alles wat het kind zegt op wat een ander zegt
 - Functioneel taalgebruik, woordenschat
 - Expressie; gevoelsmatig/ uitdrukingsvermogen
 - Uitspraak
 - Zinsbouw
- Passieve taalkennis (de taal die het kind wel begrijpt en verstaat, maar niet zelf spreekt)
- Lichaamstaal
- Tempo taalverwerking
- Vermogen om te luisteren
- Verhaalbegrip
- Klankbewustzijn en rijmen

De taalontwikkeling komt gedurende de hele dag in de interactie met elkaar en in de verschillende activiteiten aan bod. Gedurende de dag worden liedjes gezongen, verhaaltjes verteld en gelezen en gesprekjes met elkaar gevoerd. Regelmatig

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	7

worden er, zowel groepsgewijs als individueel, werkjes en spelsituaties aangeboden waardoor de taalontwikkeling wordt gestimuleerd. In vrije spelsituaties, zowel binnen als buiten, oefenen de kinderen met elkaar het emotionele taalgebruik. De peuterleidster begeleidt deze momenten. Kinderen worden aangemoedigd om samen te werken, zodat ze van elkaar met betrekking tot taal kunnen leren.

Voorbereidende rekenvaardigheden (rekenen)

Het leren van voorbereidende vaardigheden gebeurt ervaringsgericht en is niet gericht op prestatie. Het gaat in de begeleiding van het kind om het proces van bewustwording en het leren van vaardigheden op de eigen tempo van het kind. Bij voorbereidende rekenvaardigheden gaat het om aspecten zoals:

- Begrip van hoeveelheid
- Tellen en getalbegrip,
- Gevoel voor grootte,
- Vormen en figuren,
- Begrippen als op en onder, naast, voor en achter, groot en klein, dik en dun, (ruimtelijk inzicht)
- Lengte, omtrek en oppervlakte
- Sorteren en ordenen
- Inhoud en gewicht
- Tijd
- Geld
- Oriënteren en lokaliseren
- Construeren

Net als de taalontwikkeling, komt ook de rekenontwikkeling gedurende de hele dag spelenderwijs aan bod middels vragen als: hoeveel bekertjes staan er op tafel, hoeveel appels liggen er op het dienblad, hoe oud is je broer/ zus, etc. Het rekenen komt aan bod gedurende de thema's ikzelf (bv. hoeveel vingers/ tenen/ armen/ benen, etc. heb ik) en in het thema ruimte komt ruimtelijk inzicht specifiek aan bod.

In het lokaal is er divers materiaal aanwezig dat de rekenontwikkeling aanspreekt.

Er wordt naartoe gewerkt dat kinderen bij vier jaar getalbegrip hebben, kunnen tellen en gevoel voor hoeveelheden hebben.

Individuele begeleiding gericht op taal en voorbereidende rekenvaardigheden

De peuterleiders observeren, naast de verschillende bestaansniveaus lichaam, zintuigen, intellect, creativiteit, intuïtie en zelfbewustwording, de taalontwikkeling en de ontwikkeling van voorbereidende rekenvaardigheden van alle kinderen individueel.

De kinderen die het nodig hebben krijgen elke week gerichte extra individuele begeleiding met betrekking tot de taal- en de rekenvaardigheden. De individuele begeleidingsmomenten duren minimaal 10 minuten. Kinderen met een doelgroepindicatie krijgen per week minimaal 3 keer individuele begeleiding. De begeleiding is gericht op het taalaspect of het onderdeel van voorbereidende rekenvaardigheden dat voor het kind extra aandacht behoeft. Er wordt individueel gewerkt of in een klein groepje wanneer het kind hier baat bij heeft (kinderen leren van elkaar). In de begeleiding wordt gebruik gemaakt van ontwikkelingsmateriaal dat gericht is op het aspect van taal of voorbereidende rekenvaardigheden, van boekjes, van liedjes en klankspelletjes.

Na het werken met het kind aan de individuele doelstelling op het gebied van taal wordt geëvalueerd of en welke groei het kind heeft doorgemaakt. Op grond van de doelstelling voor de individuele begeleiding bijgesteld.

Het groeiproces van het kind wordt geregistreerd en gevolgd middels registratieformulieren. De volgende formulieren worden hierbij gebruikt:

- Formulier beginsituatie doelgroepeuters
- Registratieformulier taalontwikkeling
- Registratieformulier rekenontwikkeling
- Tussenevaluatieformulier taalontwikkeling
- Tussenevaluatieformulier rekenontwikkeling

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	8

Er wordt naar gestreefd om voor elk kind met een doelgroepindicatie elke week 1 keer het groeiproces te registreren middels het registratieformulier of het tussenevaluatieformulier.

Resultaten

Ontwikkelingsachterstanden worden snel onderkend. De achterstand wordt aangepakt op het niveau waar het ligt. Met de toepassing van deze werkwijze zijn de kinderen kleuterschoolrijp als ze vier jaar zijn. Het zelfbewustzijn van kinderen wordt ontwikkeld, waardoor een kind zichzelf leert kennen. Door de werkwijze ontwikkelen de kinderen gevoel van moraliteit en hun eigen onderscheidingsvermogen. Verder ontwikkelen de kinderen zelfcontrole op lichamelijk en zintuiglijk gebied.

Gedurende de dag wordt de taalontwikkeling en de rekenontwikkeling zoveel als mogelijk in de kinderen aangesproken en ontwikkeld. De kinderen krijgen extra individuele aandacht op het gebied van taalontwikkeling en rekenontwikkeling wanneer dit nodig is. De kinderen komen zo in aanraking met diverse situaties waarin zij hun taalvaardigheden en voorbereidende rekenvaardigheden kunnen oefenen, zodat zij ook op dit gebied een zo optimaal mogelijke start in het basisonderwijs kunnen maken.

Het dagritme

Dagritme Tierlantijn

Tijdstip	Onderdeel van het ontwikkelingsprogramma
8.30-8.45 uur	Inloop; de kinderen worden gebracht, kinderen en ouders doen samen een spelletje/ activiteit aan tafel.
8.45-8.55 uur	Opruimtijd met de kinderen
8.55-9.15 uur	Kringspel en stiltetijd (intuïtieve ontwikkeling)
9.15-10.00 uur	Zintuigen en Intellect en VE-tijd (individuele begeleiding taal en voorbereidende rekenvaardigheden)
10.00-10.30 uur	Lichamelijke ontwikkeling (speelzaal of buiten)
10.30-11.00 uur	Fruit eten en drinken, aansluitend verschoon-/toiletmoment
11.00-12.15 uur	Creatieve ontwikkeling en VE-tijd (individuele begeleiding taal en voorbereidende rekenvaardigheden)
12.15-12.30 uur	Afsluiting van de dag
12.30 uur	De kinderen worden opgehaald.

Dagritme Toverboom

Tijdstip	Onderdeel van het ontwikkelingsprogramma
8.30-8.45 uur	Inloop; de kinderen worden gebracht, kinderen en ouders doen samen een spelletje/ activiteit aan tafel
8.45-9.00 uur	Opruimtijd met de kinderen
9.00-9.30 uur	Kringspel en stiltetijd (intuïtieve ontwikkeling)
9.30-10.00 uur	Lichamelijke ontwikkeling (speelzaal of buiten)
10.00-10.30 uur	Creatieve ontwikkeling
10.30-11.00 uur	Fruit eten en drinken, aansluitend verschoon-/toiletmoment
11.00-12.15 uur	Zintuigen en Intellect en VE-tijd (individuele begeleiding taal en voorbereidende rekenvaardigheden)
12.15-12.30 uur	Afsluiting van de dag
12.30 uur	De kinderen worden opgehaald.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	9

Activiteiten buiten de groepsruimte

Gedurende de ochtend hebben de Tierlantijn en de Toverboom twee keer een activiteit buiten de groepsruimte. Dit is om tegemoet te komen aan de ontwikkelingsbehoefte van de kinderen. Voor de creatieve ontwikkeling gaat de Tierlantijn naar de groepsruimte van de Toverboom. Voor de ontwikkeling van intellect en zintuigen gaat de Toverboom naar de groepsruimte van de Tierlantijn. Deze ruimtes zijn ingericht met een gevarieerd aanbod aan ontwikkelingsmaterialen op het betreffende bestaansniveau. Voor de lichamelijke ontwikkeling gaan de Tierlantijn en de Toverboom naar de speelzaal, naar buiten of naar de gymzaal van de Duurzame BSO (indien de speelzaal niet toegankelijk is door bijvoorbeeld de citotoets van de Montessorischool). Middels de inrichting van de verschillende ruimtes en het gevarieerde aanbod van materialen, krijgen de kinderen veel mogelijkheden voor ontwikkeling aangeboden.

2. Het begeleidingsplan

Indien we ervan uitgaan dat het kind alle mogelijkheden in zich heeft om te groeien naar een verantwoordelijk zelfbewust, hoopvol, meevoelend en creatief persoon die de maatschappij iets te bieden heeft, is het de taak en de uitdaging van de peuterleidster om deze naar buiten te leiden. Het programma dient de kinderen de mogelijkheid te bieden om:

1. Hun eigen interesses te volgen en initiatief te nemen
2. Een proces van onafhankelijk denken aan te moedigen
3. Projectmatig te werken
4. Activiteiten te kunnen ondernemen die aansluiten bij hun interesse
2. Te kunnen experimenteren met hun creatieve mogelijkheden
3. Zichzelf uit te drukken vanuit hun hart

Ouders en peuterleiders kunnen vaak kwaliteiten in kinderen zien die specifiek zijn voor dat unieke kind. Een kind wordt zichzelf echter vaak pas bewust van deze kwaliteiten wanneer het deze ten toon spreidt en de reflectie van anderen hierop ervaart. Een sfeer van fijngevoeligheid en positieve ondersteuning geven een kind de gelegenheid om met zijn subtielere gevoelens naar buiten te komen. Het zijn vaak deze fijngevoelige kwaliteiten, zoals vertrouwen, invoelingsvermogen, nederigheid, vrijgevigheid en onbaatzuchtigheid, die het kind in zijn mens-zijn bevestigen. Peuterleiders en ouders die geïnteresseerd zijn in deze wezenlijke menselijke kwaliteiten, kunnen manieren vinden om het kind op een eigentijdse wijze aan te spreken en te voeden in zijn "Ik"-bewustzijn. Peuterleiders krijgen training in het aanspreken van het zelfbewustzijn van kinderen. Er wordt uitgegaan van geweldloze communicatie. Kinderen krijgen duidelijke grenzen aangereikt op het moment dat dit gezien de situatie noodzakelijk is.

De werkwijze

De werkwijze die gehanteerd wordt in het werken met kinderen, wordt afgestemd op het bestaansniveau dat ontwikkeld wordt. De bestaansniveaus zijn: lichaam, zintuigen, intellect, creativiteit, intuïtie en zelfbewustzijn. Van de peuterleiders wordt verwacht dat zij zich voortdurend verrijken met een verscheidenheid aan pedagogische ideeën zodat ze afhankelijk van tijd, plaats en persoon hier gebruik van kunnen maken. Uitgangspunten:

- Voorwaarde voor het werken met kinderen is een liefdevolle band met het kind
- Het aanspreken van het gevoel van het kind in het leerproces
- Het afwisselen van geconcentreerde activiteiten (naar binnen gerichte activiteiten) met expressieve (naar buiten gerichte) activiteiten.
- Het ontwikkelen van het potentieel van het kind via verhaaltjes, liedjes en spelletjes.

Uitgangspunten voor de peuterleidster:

- Kennis van ontwikkeling en visie
- Eigen mogelijkheden en beperkingen kennen
- Kennis van verschillende methodes van begeleiden en ontwikkelen

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	10

De voorbereide omgeving en het ontwikkelingsmateriaal

Gevoelige perioden

Aansluitend bij de gevoelige periode voor orde die in de peuterfase bij het kind optreedt, geeft de peuterleidster alles in de voorbereide omgeving een vaste plaats. Kinderen hebben zo een duidelijkheid in het lokaal en kunnen hun eigen weg vinden op het moment van vrije keuze in het programma. Bij de gevoelige periode voor orde hoort ook het ontdekken hoe losse onderdelen bij een groter geheel horen (bijvoorbeeld het maken van een puzzel, het sorteren van materiaal in een sorteerbak).

Het sterke vermogen om kennis te absorberen uit de omgeving door ervaringen op te doen, heeft zijn piek in de peuterleeftijd. Peuters zien de wereld als nieuw en zijn heel nieuwsgierig. Ze zijn gericht op alles wat de zintuigen stimuleert. Het materiaal van de Tierlantijn en Toverboom is daarom gericht op het ontwikkelen van specifieke elementen van de zintuiglijke ontwikkeling zodat het kind het gebruik van zijn zintuigen kan verfijnen. Er is in de peuterleeftijd ook een gevoelige periode voor het leren beheersen van het lichaam door balanceren, rennen en springen. De groepsruimte is zo ingericht dat het kind geconcentreerd met fijn motorische oefeningen aan de slag kan gaan. Daarnaast is er ruimte in de hal, de speelzaal, de gymzaal van de Duurzame BSO en de speelruimte buiten om grof motorische oefeningen te doen. Er is bijvoorbeeld een evenwichtsbalk die ook als wip gebruikt kan worden voor oefeningen met betrekking tot evenwicht en balans.

Interesse kind en indeling van de groepsruimtes

De groepsruimtes van de Toverboom en de Tierlantijn zijn zo ingericht dat het kind ontdekkend en onderzoekend kan leren. De groepsruimtes zijn ingedeeld in verschillende hoeken die voor de peuter overzichtelijk zijn, zodat de peuter de vrijheid ervaart om gericht een eigen werkje te kunnen doen. Zo kan de peuter onafhankelijk leren op eigen initiatief. Er zijn in beide groepsruimtes open en dichte kasten met verschillend ontwikkelingsmateriaal om zelfstandig of met korte instructie van de peuterleidster mee te kunnen werken. Er zijn verschillende hoeken waarin de kinderen tijdens het vrije keuzemoment kunnen spelen. In de Tierlantijn is er een bouwhoek, een huishoek en een tafel waaraan gewerkt kan worden met zintuiglijk en intellectueel materiaal. Kinderen kunnen op de mat bij de leeskast een boekje lezen. Daarnaast zijn er voor de momenten waarop er een groepsactiviteit plaatsvindt een hoek voor kringspel en een tafel voor creatieve activiteiten. In de Toverboom is er een creativiteitshoek voor beeldende activiteiten, een bouwhoek, een hoek voor kringspel en voor expressie (drama/ dans/ muziek). Er is een hoek voor de zintuiglijke ontwikkeling en voor de ontwikkeling van het intellect.

Zelfstandigheid

Het is van groot belang dat de omgeving uitnodigt tot zelfstandigheid. De peuters leren zelf te doen wat ze zelf kunnen, zoals het aan- en uitdoen van de jas en het ophangen daarvan aan de kapstok, het naar het toilet gaan, het opvegen van rommeltjes van de grond of van de tafel e.d.

De peuterleiders streven ernaar de kinderen zich verantwoordelijk te laten voelen voor hun omgeving. De peuter kan alles wat hij nodig heeft in principe zelf pakken en weer terugzetten (bijvoorbeeld op een dienblaadje). De peuters leren het zo op te ruimen dat een ander kind er weer op een prettige manier mee kan werken. Alles in de omgeving is bovendien aangepast aan de grootte en de kracht van de peuter (tafels en stoelen op peuterhoogte, spullen zijn voor de peuter zelf te pakken).

De kinderen werken aan de oefeningen uit het dagelijkse leven, zoals vegen, afwassen en ramen zemen. Hier is in het lokaal de ruimte voor en er is hiervoor materiaal op peuterformaat aanwezig. Tevens worden de kinderen begeleid om zelfstandig betekenisvolle relaties op te bouwen.

Concentratie

In de Tierlantijn en de Toverboom is er voldoende ruimte voor elk kind om een eigen plekje te hebben om geconcentreerd te kunnen werken. Het kind heeft de keuze tussen werken aan een eigen tafeltje, een groepstafel of op een kleedje op de grond.

De peuterleiders zorgen voor een rustige uitstraling van de ruimte zodat de kinderen niet afgeleid worden door prikkels die er niet toe doen. Het materiaal nodigt uit tot activiteit.

Veilige en sfeervolle omgeving (o.a. rustige, esthetisch verzorgde omgeving)

Schoonheid van de omgeving en een fijne sfeer zetten aan tot werken. Kinderen zullen sneller op ontdekking gaan in een geordende en fijngevoelige ingerichte omgeving. De peuterleiders dragen hier zorg voor en zorgen (ook samen met ouders) dat het materiaal op orde en schoon blijft.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	11

Vrijheid om te bewegen

Jonge kinderen hebben grote behoefte aan beweging. Beweging ontwikkelt hun coördinatie en intelligentie. Zowel binnen als buiten het lokaal moeten de kinderen de gelegenheid krijgen om te bewegen. Hier is bij de inrichting van de ruimte rekening gehouden. Ook zijn er de oefeningen uit het dagelijkse leven, waarbij kinderen hun fijne en grove motoriek verder ontwikkelen en waarbij zij toekomen aan hun behoefte aan beweging. Oefeningen uit het dagelijkse leven zijn te verdelen in: verzorging van de omgeving, verzorging van jezelf en omgangsregels. Voorbeelden van oefeningen uit het dagelijkse leven zijn: het vegen van de vloer, het afdoen van de tafel, het verzorgen van plantjes, water in een bekertje schenken, het wassen van de ramen, afwassen, oefenen met rekjes met verschillende sluitingen (knopen, ritsen), etc.

Aandacht voor de natuur

De aankleding van de groepsruimte is seizoens- en themagericht. De peuterleidsters zorgen voor fijngevoelige afbeeldingen en aankleding zodat de peuter zich op een liefdevolle manier kan verbinden met thema's uit de natuur. Het verzorgen van plantjes is een onderdeel van de oefeningen uit het dagelijkse leven.

Intercultureel denken

In de aankleding van de groepsruimte, in het ontwikkelingsmateriaal en in boekjes is er aandacht voor andere culturen om het universele denken in de kinderen aan te spreken.

Het materiaal

In de Tierlantijn en de Toverboom wordt veel met Montessori-ontwikkelingsmateriaal gewerkt.

Doel van dit materiaal is het kind uit te nodigen bij zijn ontwikkeling door hem een omgeving te bieden, die de zelfwerkzaamheid bevordert, zodat het kind via eigen activiteit tot ontplooiing van zijn persoonlijkheid kan komen. Het materiaal, ook het niet-Montessorimateriaal, dat in de Tierlantijn en de Toverboom aanwezig is, maakt deel uit van de voorbereide omgeving, en is bedoeld om het kind te helpen bij de ontdekking van zijn eigen mogelijkheden. Het Montessori-materiaal is materiaal dat vooral gericht is op het ontwikkelen van de zintuigen en het intellect, en voldoet aan de eisen die door de Association Montessori Internationale (AMI) aan het materiaal gesteld zijn.

Voorbeelden van materiaal waarmee de kinderen in de Tierlantijn en de Toverboom werken, zijn:

Voor de zintuiglijke ontwikkeling:

Cilinderblokken. Doel: de ontwikkeling van de visuele waarneming op het gebied van afmetingsverschillen. De kinderen leren tevens de begrippen hoog-laag, dik-dun, groot-klein, diep-ondiep, smal-breed.

Roze toren. Doel: het leren waarnemen van afmetingsverschillen. De kinderen leren tevens de begrippen groot-klein, groter-grootst, kleiner-kleinst

Bruine trap. Doel: het leren waarnemen van afmetingsverschillen. De kinderen leren tevens de begrippen dik-dun, dikker-dikst, dunner-dunst

Kleurenspoelen. Doelen: Het leren onderscheiden van kleuren. Het zoeken van gelijken uit contrasten, het oefenen van de visuele waarneming; het onderscheiden van fijne nuances. De kinderen leren tevens de namen van de kleuren en de begrippen licht-donker en de vergrotende en de overtreffende trap hiervan.

Reukkokers: Doel: differentiatie van de waarneming via de reukzin. De kinderen leren de namen van de ingrediënten.

Stoffendoos. Doelen: differentiatie in de waarneming ten aanzien van verschillen in tastgewaarwording. Het leren combineren van de visuele gewaarwordingen met tastgewaarwordingen. De kinderen leren de namen van de grondstoffen en van de textuur van de stoffen.

Gehoorkokers: Doel: differentiatie van de waarneming op het gebied van geluidverschillen. De kinderen leren tevens de begrippen hard-zacht, harder-zachter, zachter-zachtst.

Schuurpapieren vormen voelen en schuurpapieren cijfers voelen.

Nadat de peuterleidster kort heeft laten zien hoe het materiaal werkt, krijgt het kind door zelfstandig experimenteren en werken inzicht in het doel van het betreffende materiaal.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	12

Bij de leeftijd van ongeveer 2 jaar komt het kind door onderscheiden, vergelijken en combineren tot scherper waarnemen; het leert verschillen en overeenkomsten opmerken en kan hierdoor zijn indrukken ordenen en begrippen vormen, waardoor het denken wordt ontwikkeld. Bij de leeftijd van ongeveer 3 jaar komt het kind in de creatieve fase. Het kind gaat het materiaal dan ook vanuit de fantasie gebruiken. In de Tierlantijn en de Toverboom zijn hiervoor verkleedkleden aanwezig. Er is tevens materiaal aanwezig voor beeldend werken (tekenen, schilderen, kleien) en muziek maken.

Zorg van de peuterleidster

De peuterleiders streven naar een uitnodigende, aantrekkelijke en overzichtelijke ruimte die is onderverdeeld in verschillende gemakkelijk toegankelijke zones met elk een eigen functie. Er wordt gelegenheid geboden daar alleen of samen met anderen, heel actief of heel rustig, te spelen en te werken.

Oefeningen voor het dagelijkse leven nemen in de voorbereide omgeving een belangrijke plaats in. De werkjes kunnen makkelijk door een peuter naar een tafel of een kleedje gedragen worden, eventueel in een mandje of op een dienblaadje. Het moet voor de peuters duidelijk zijn wat waarvoor gebruikt kan worden en wat bij elkaar hoort.

Werkwijze:

Zonnelicht Kindcentrum tracht haar doel te bereiken door:

1. Het bieden van begeleiding vanuit de Montessori-gedachte.
2. De keuze van het speel-/leermateriaal; specifiek Montessori-materiaal en overig materiaal dat de verschillende ontwikkelingsgebieden in het kind aanspreekt.
3. De inrichting van de binnen- en buitenruimte.
4. De manier van werken, de pedagogische en didactische benadering van het kind door de peuterleidster vanuit de Montessori-gedachte.
5. Het bieden van specifieke Montessori-scholing aan de peuterleidster.
6. Het informeren van de ouders over de Montessoriaanse visie op de ontwikkeling van het (jonge) kind, door middel van schriftelijk materiaal of informatie-avonden, maar ook in de wijze waarop leidster met de ouders spreekt over de ontwikkeling van hun kind.
7. Opvoedondersteuning.

Zelfdiscipline

In verband met de ontwikkeling van zelfdiscipline van de kinderen zijn de volgende zaken geformuleerd:

- Voorwaarde voor het ontwikkelen van zelfdiscipline is dat er een liefdevolle band is tussen kind en peuterleidster.
- Er wordt gebruik gemaakt van liedjes, verhaaltjes en spelletjes om het gevoel van zelfdiscipline in het kind aan te spreken.
- In het ritme van de dag zitten momenten van rust en aandacht voor de omgeving.
- Herhalen en consequent zijn.
- Het creëren van de gewoonte te zorgen voor omgeving, planten, dieren en anderen.
- Het aanspreken van het gevoel voor zelfdiscipline in het kind, door samen te genieten van een opgeruimd klaslokaal, schone handen, een gesorteerde speelhoek, een eigen plekje voor de schoenen of eigen spulletjes.

Resultaat

Het doel van het ontwikkelen van zelfdiscipline in het kind is een harmonieuze en verzorgde omgeving in de speelzaal te creëren, waarbij/ waarin elk kind:

- Op een veilige, ontspannen manier kan leren.
- Zich prettig voelt
- De vrijheid voelt om te experimenteren
- Omdat er een structuur is die dit mogelijk maakt.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	13

Observatie

Observatie is een dagelijks onderdeel van het werk van een peuterleidster. Aan de hand van eigen observatieformulieren worden alle kinderen in de Tierlantijn en de Toverboom twee keer per jaar geobserveerd. Deze gegevens worden besproken met de ouders in de zogenaamde Tien-minuten-gesprekjes door de mentor van het kind (Zie de paragraaf over 'Mentorschap' hieronder).

De peuterleidster observeert de volgende aspecten:

1. Ontwikkeling van de motoriek hierbij zijn begrippen belangrijk als bewustzijn van en controle over het lichaam, grove motoriek, fijne motoriek
2. Zintuiglijke ontwikkeling; proeven, ruiken, horen, zien, voelen
3. Cognitieve ontwikkeling; sorteren, combineren, associëren, geheugen, voorbereidende rekenvaardigheden (zie de paragraaf over voorbereidende rekenvaardigheden op blz. 8).
4. Creatieve ontwikkeling; uitdrukken, vormtaal en eigenheid in expressie
5. Intuïtieve ontwikkeling - liefde en respect voor jezelf en je omgeving
6. Ontwikkeling van zelfbewustwording; verbondenheid en geluk
7. Taalontwikkeling: zie voor de aspecten van de taalontwikkeling de paragraaf over taalontwikkeling op blz. 7.
8. Werkhouding van het kind, met aspecten zoals: interesse, de mate van concentratie, gevoelige perioden en zelfwerkzaamheid.

Binnen deze observatielijsten wordt er gewerkt met de begrippen 'zaaiend', 'groeidend' en 'oogstend'. Op deze wijze krijgt de observatie een procesmatig karakter, waarmee de ontwikkeling van het kind inzichtelijk wordt gemaakt. Binnen het kindvolgsysteem staat vooral het proces van zelfbewustzijn van het kind voorop en niet zozeer de prestatie.

Doel van het observeren

Het doel van het observeren is tweeledig; het observeren biedt niet alleen een beter inzicht in de ontwikkelingsfase van het kind, maar geeft de peuterleidster bovendien inzicht in haar eigen handelen. Dit inzicht wordt alleen bereikt als er systematisch wordt geobserveerd, dat wil zeggen:

- ★ Dagelijks
- ★ Op vaste momenten
- ★ Voor een bepaalde periode op dezelfde observatiepunten
- ★ Zowel het individuele kind
- ★ Als de hele groep
- ★ Halfjaarlijks voor de 10-minutengesprekken ter bespreking van de voortgang van de ontwikkeling

Observatieformulier

Binnen het kindvolgsysteem wordt gewerkt met de volgende formulieren:

- Observatieformulier
- Formulier beginsituatie doelgroepeuters
- Registratieformulier taalontwikkeling
- Registratieformulier rekenontwikkeling
- Tussenevaluatieformulier taalontwikkeling
- Tussenevaluatieformulier rekenontwikkeling
- Ontwikkelings-volg-verslag
- Oudergespreksformulier
- Plan van aanpak (voor zorgkinderen, zie verderop in dit beleidsplan)

Afstemming tussen observatie van de kinderen en het voorbereiden van het programma voor de kinderen

In de Tierlantijn en de Toverboom wordt het programma dagelijks voorbereid. In het programma worden de individuele ontwikkelingsbehoeften van de kinderen meegenomen:

Middels het kind volgsysteem wordt duidelijk op welk gebied elk kind een volgende stap in zijn ontwikkeling kan maken. Het ene kind zal dit meer ontdekkend vanuit zichzelf doen, het andere kind heeft hier meer gerichte individuele begeleiding bij nodig. Kinderen die extra aandacht nodig hebben met betrekking tot een van de bestaansniveaus lichaam, zintuigen, intellect, creativiteit, intuïtie of zelfbewustzijn, krijgen extra aandacht op dit gebied wanneer ontwikkelingsactiviteiten op het betreffende bestaansniveau worden aangeboden aan de hele groep kinderen. Ook kan er de keuze gemaakt worden om een kind apart te nemen en gericht individueel met het kind te werken. Het moment

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	14

waarop het kind extra aandacht krijgt en de doelstelling voor het kind worden in het voorbereidingsformulier van de dag meegenomen. Zo stemt de peuterleidster de aangeboden activiteiten af op de individuele ontwikkelingsbehoeften van de kinderen. Peuters leren veel ook juist groepsgevijs. De activiteiten in het programma zijn per thema afgestemd op de ontwikkelingsbehoefte van de peuter in het algemeen. De peuterleidster observeert de groep en betreft in haar keuze voor de activiteiten wat zij wil aanspreken in de groep kinderen (bv eenheidsgevoel, zorgzaamheid voor elkaar, samenwerking, naar binnengerichte of juist naar buitengerichte activiteit, etc.).

In de Tierlantijn en de Toverboom worden ouders op de volgende manieren betrokken bij de ontwikkeling van de kinderen:

Zonnelicht Kindcentrum gaat er uiteraard vanuit dat de ouders de belangrijkste opvoeders zijn; hun invloed op het kind zal altijd het grootst zijn. Samenwerking met de ouders is noodzakelijk om tot een zo optimaal mogelijke ontwikkeling van het kind te komen. Hierbij staat niet de prestatie van het kind, maar het proces van zelfbewustwording van het kind centraal.

Voor het kind is het heel belangrijk dat er één lijn wordt gevolgd door de volwassenen. Hierin speelt de peuterleidster een belangrijke rol door middel van het organiseren van:

- Spelinloop aan het begin van de ochtend tussen 8.30 uur en 8.45 uur; ouders kiezen met hun kind een spelletje uit. De peuterleiders kunnen hier uitleg geven over de wijze waarop het materiaal de ontwikkeling van de kinderen aanspreekt.
- Overdracht aan het begin en het eind van de ochtend, waarin kort informatie over het kind uitgewisseld wordt.
- Tienminutengesprekken naar aanleiding van observatie; de observatie van het kind wordt met de ouders besproken inclusief wat het kind nodig heeft thuis en op het peuterarrangement om een volgende stap in zijn ontwikkeling te maken.
- Oudermiddagen: de ouders worden betrokken bij de manier van werken en begeleiden in de peuterarrangementen. Tevens kunnen verschillende opvoedingsonderwerpen aan bod komen.
- Ouders kunnen ook deelnemen aan de ouderavonden van Kinderdagverblijf Zonnelicht.
- Opvoedingsondersteuning; middels gesprekken wordt besproken welke begeleiding wenselijk is voor het kind in de thuissituatie en wordt aangereikt hoe de ouder dit in de thuissituatie op kan pakken.
- Groeigesprekken: de ouder kan aan de hand van een eigen persoonlijke vraag rondom het ouderschap en de eigen persoonlijke ontwikkeling handreikingen krijgen van de peuterleidster.
- Gesprekken gerelateerd aan een zorgvraag voor het kind: afstemming tussen ouder, peuterleidster en zorgcoördinator om de zorgvraag van het kind zo optimaal mogelijk te kunnen begeleiden (zie de paragraaf over het zorgplan).
- Boeken leen systeem "Lezen met plezier". Elk kind krijgt per twee weken in een tas een boek te leen mee naar huis. De ouders worden gevraagd het kind thuis voor te lezen. De peuterleiders vragen tweewekelijks een terugkoppeling aan de ouders en geven tips/ leesondersteuning voor thuis.

Bij de ontwikkeling van duurzaam denken worden ouders actief betrokken. Wanneer ouders duurzaam denken ook thuis in de kinderen aanspreken, dan zal het voor kinderen nog vanzelfsprekender zijn om een leven lang liefdevol zorg te dragen voor planten, dieren en omgeving.

Voor ouders zijn er:

- Trainingen en consultatie om ouders te inspireren om creatief na te denken over de maatschappelijke opgaven voor de kinderen van nu en in de toekomst.
- Geïnspireerde sprekers die hun kennis en ervaring delen.
- Ouderavonden voor uitwisseling van gedachten met betrekking tot duurzame opvoeding.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	15

VE - thuis

Naast het VE - programma is er een VE - thuis programma ontwikkeld, waarmee de volgende doelen nagestreefd worden:

- Het bevorderen van de taalontwikkeling, met accent op het vergroten van de woordenschat.
- Het bevorderen van voorbereidende rekenvaardigheden.
- Het bevorderen van een ondersteunend en stimulerend gezinsklimaat. De kinderen zullen de aangeboden woorden en begrippen nog eerder oppikken als er thuis ook aandacht aan wordt besteed.
- Het bevorderen van de ouderbetrokkenheid en het op de hoogte houden van ouders van wat de kinderen in de Tierlantijn en de Toverboom leren.
- Het bevorderen van voorlezen thuis middels “Lezen met plezier” (zie blz. 15).

Aan het begin van elk thema krijgen de ouders een **VE – nieuwsbrief**. Hierin staat een beschrijving van het nieuwe thema en enkele van de aan te leren liedjes of versjes. In de nieuwsbrief staan tips voor spelletjes die de woordenschat vergroten en een lijst van de aan te leren woorden en begrippen. Bij elke nieuwsbrief zit een activiteit die de ouders thuis met het kind kunnen doen. Dit kan bijvoorbeeld een spel zijn zoals dierenmemory of een praatplaat.

Er wordt regelmatig teruggekoppeld hoe de ouders het werken met het kind thuis ervaren hebben. Dit gebeurt tijdens de dagelijkse inloop.

Door middel van de VE- nieuwsbrief worden ouders tevens op de hoogte gehouden van gebeurtenissen in de Tierlantijn en de Toverboom en van praktische en organisatorische zaken, zoals bijvoorbeeld uitstapjes.

- Ouders worden betrokken bij het schoonmaken van het spelmateriaal en de groepsruimte.
- Ouders worden betrokken bij activiteiten zoals het Sinterklaasfeest, het Lichtfeest, het Zomerfeest, de schoolfotograaf, het voorleesontbijt en excursies.

De wenperiode

Voorafgaand aan de start van het kind bij het peuterarrangement, worden er twee afspraken gemaakt. Bij de eerste afspraak wordt er een intakegesprek gehouden met de ouder(s) van het kind. Bij de tweede wenafpraak komen kind en ouder(s) een uur wennen gedurende de ochtend. Gedurende de afspraken wordt er door de peuterleidsters uitleg gegeven over het programma en praktische zaken. Het kind maakt kennis met de andere kinderen uit de groep en doet samen met de ouder(s) de eerste indrukken op.

Na deze twee afspraken met de ouders samen, start het kind in het peuterarrangement. De ouders zijn hierbij dan niet meer aanwezig. In de eerste periode dat het kind naar het peuterarrangement komt, zal het de peuterleidsters, de andere kinderen, het programma, de groepsregels en de ruimte steeds beter leren kennen. De ervaring leert dat wanneer ouder(s) het vertrouwen hebben in het peuterarrangement, het kind binnen redelijke tijd gewend is en een plekje heeft gevonden binnen de groep. De wenperiode is dan hiermee afgesloten.

Mentorschap

Eén van de maatregelen uit de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang, dat per januari 2018 is ingegaan, is dat elk kind een mentor krijgt.

Binnen de Tierlantijn en de Toverboom is dit altijd een vast gezicht van het kind. De mentor observeert (de ontwikkeling van) het kind en draagt er zorg voor dat het kind de begeleiding die krijgt die het gezien zijn ontwikkeling nodig heeft. De mentor bespreekt de ontwikkeling van het kind met de ouders gedurende overdracht momenten en tijdens oudergesprekken. Zij is de eerste aanspreekpersoon voor ouders en collega's betreffende informatie die het kind aangaat.

De mentor voert de tienminutengesprekken, groeigesprekken en overige gesprekken (indien wenselijk) met de ouders. De mentor voert het overdrachtsgesprek met de basisschool. De mentor draagt zorg voor het op een juiste manier verwerken van de gegevens van het kind in het kind-volg-systeem.

Waar mogelijk begeleidt de mentor de kinderen en ouders tijdens wenafspraken. Het intakegesprek wordt daar waar mogelijk door de mentor gedaan, anders door de andere vaste kracht.

De mentor betreft de zorgcoördinator bij de begeleiding van het kind en de ouders wanneer er sprake is van extra zorg. De mentor betreft indien wenselijk de pedagogisch beleidsmedewerker bij de begeleiding van het kind wanneer er sprake is van extra aandacht.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	16

De peuterleidsters dragen zorg voor een zorgvuldige indeling van de kinderen met betrekking tot het mentorschap. De verdeling van de kinderen is schriftelijk vastgelegd en de ouders zijn op de hoogte van wie mentor is van hun kind. Tijdens de intake of de wenaafspraak wordt aan nieuwe ouders mondeling aangegeven wie de mentor wordt van het kind, inclusief uitleg hierover.

De peuterleidsters dragen er zorg voor dat aan (nieuwe) ouders wordt gecommuniceerd wie de mentor wordt van het kind, inclusief uitleg hierover.

Het mentorschap is geen star gegeven. Als de situatie erom vraagt dat een andere peuterleidster dan de mentor een gesprek voert met de ouders bijvoorbeeld, dan is dit mogelijk. Alle peuterleidsters blijven de kinderen in hun ontwikkeling volgen. Tevens kunnen alle peuterleidsters informatie ontvangen van ouders aan het begin van de dag en een overdracht aan de ouders doen bij het ophalen van de kinderen.

Indien de mentor (langere tijd) ziek of afwezig is, dan wordt het mentorschap overgedragen aan de vaste invalkracht voor die periode. De ouders van de betreffende kinderen, worden met een persoonlijk bericht op de hoogte gesteld dat de vaste invalkracht (tijdelijk) de nieuwe mentor is van hun kind.

Wanneer een mentor stopt met het werken bij Zonnelicht, dan wordt de vervangende leerkracht de nieuwe mentor van het kind. In een persoonlijk bericht wordt aan de ouders aangegeven wanneer het dienstverband stopt en wie de nieuwe leerkracht is. Aan de betreffende ouders wordt hierbij aangegeven dat de vervangende leerkracht, de nieuwe mentor is van het kind.

3. Het zorgplan

Inleiding

Zorgen voor mensen, planten en dieren en de omgeving is een wezenlijk aspect in de ontwikkeling van een mens. De zorg die we binnen de Tierlantijn en de Toverboom beogen is dan ook een zorg die op een natuurlijke wijze vanuit het hart van de peuterleidster vloeit. Het gevoel van één zijn met elkaar vervuld ons en geeft ons ook het gevoel deel van een groter geheel te zijn.

Vanuit deze verbondenheid bekeken, is zorg niet een product dat gekocht kan worden maar een onontbeerlijke levensbehoefte van alle mensen.

De zorg binnen de Tierlantijn en de Toverboom wordt afgestemd op de behoeftes van de kinderen in de verschillende leeftijdsgroepen. De zorg voor het individu is altijd persoonlijk; ieder kind wordt als uniek wezen beschouwd. De kwaliteit van de zorg wordt bepaald door het vermogen van de peuterleidster om bij het kind te zien, wat de werkelijke behoefte is op een bepaald moment.

Observatie speelt een belangrijke rol in het zorgplan. De intuïtie van de peuterleidster bepaalt, afhankelijk van tijd, plaats en persoon, de begeleiding naar het kind toe. Het doel hierbij is o.a. om kinderen naar meer zelfbeheersing en innerlijke tevredenheid te brengen. De peuterleidsters worden middels het begeleidingsplan uitgerust met mogelijkheden om dit te kunnen bewerkstelligen. Zonnelicht Kindcentrum gaat ervan uit dat alle kinderen welkom zijn in de Tierlantijn en de Toverboom.

Er zijn duidelijke afspraken gemaakt binnen de instelling over hoe de zorg geregeld is, welke normen er gehanteerd worden op het gebied van veiligheid, hygiëne, schoonmaak etc. Deze afspraken worden regelmatig besproken in het team en kunnen dus ook veranderen. Om een inzicht te geven in de afspraken met betrekking tot de protocollen die er zijn, zijn deze in dit zorgplan toegevoegd. Het zou te ver gaan om alle details met betrekking tot de zorg hier te vermelden. U kunt meer informatie hierover opvragen bij onze pedagogisch beleidsmedewerker.

Extra aandacht

Omdat er individueel gekeken wordt naar elk kind, krijgt elk kind de begeleiding in de ontwikkeling die het nodig heeft. De peuterleidster observeert en signaleert welke kinderen er extra aandacht nodig hebben met betrekking tot een of meerdere bewustzijnslagen. De peuterleidster (mentor) stelt de ouders op de hoogte, informeert naar andere inspanningen met betrekking tot de verbetering van de ontwikkeling en bekijkt samen met de ouders waarin zij kunnen samenwerken. De peuterleidster geeft gerichte begeleiding aan het kind binnen de eigen groep. Het is te verwachten dat na een bepaalde periode, het aandachtspunt van ontwikkeling is ingehaald en extra begeleiding hiervoor niet meer nodig is.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	17

Doelgroeppeuter

Omdat de Tierlantijn en de Toverboom aangemerkt zijn als VE-locatie, wordt er door de gemeente subsidie verstrekt, zodat het zogenaamde doelgroepkind extra individuele aandacht voor de taalontwikkeling kan krijgen. Tevens wordt er van de ouders van deze kinderen verwacht dat zij hun medewerking verlenen aan het VE-thuis programma. Hierover wordt in het intakegesprek meer uitleg gegeven.

Extra zorg/ kinderen met een speciale behoefte

Daar waar 'peuterleidster' staat, kan ook 'mentor' gelezen worden.

Het kan zijn dat er meer nodig is om het kind optimaal te begeleiden.

De peuterleidster observeert, signaleert en registreert welke kinderen extra zorg nodig hebben binnen de eigen groep. Bij twijfel overlegt de peuterleidster met collega's van de eigen groep en met de zorgcoördinator. De peuterleidster formuleert een duidelijke zorgvraag.

De peuterleidster gaat in gesprek met de ouders om te bespreken of ouders de zorgvraag herkennen en hoe het thuis met het kind gaat. De peuterleidster kan beslissen om een uitgebreidere observatie uit te voeren om gericht te kunnen kijken wat het kind in de begeleiding nodig heeft. Dit gebeurt in overleg met ouders en collega's. Afhankelijk van de situatie wordt deze observatie gedaan door de peuterleidster zelf, door een andere leidster of door de zorgcoördinator van Zonnelicht.

Er wordt met de ouders een gezamenlijk plan van aanpak gemaakt. De begeleiding van het kind thuis en binnen Zonnelicht wordt op elkaar afgestemd. Ouders en peuterleiders ondersteunen elkaar door informatie, ervaringen en adviezen uit te wisselen. Een goede en open communicatie is hierbij van wezenlijk belang. Regelmatig vinden er gesprekken tussen de peuterleidster en de ouders plaats om de ontwikkeling en de begeleiding van het kind te bespreken.

Na een afgesproken periode wordt geëvalueerd hoe het met het kind gaat en of de wijze van begeleiding mogelijk aangepast dient te worden.

De zorgcoördinator is op de hoogte van de hulpverlenende instanties naar wie er door kan worden verwezen (sociale kaart) en bespreekt dit zonodig met de peuterleidster of met de betreffende ouder. De peuterleidster of de zorgcoördinator verwijst de ouder door. De ouder neemt zelf contact op met de betreffende instantie. De peuterleidster en de zorgcoördinator houden elkaar op de hoogte van de instanties naar wie zij de ouders hebben doorverwezen. Met toestemming van ouders is er regelmatig overleg met de wijkverpleegkundige. Indien wenselijk wordt de intern begeleider van de basisschool betrokken bij de overdracht naar de basisschool.

Het kan zijn dat kinderen (tijdelijk) medicijnen moeten krijgen toegediend. Hiervoor wordt met de ouders een overeenkomst medicijngebruik ingevuld en ondertekend.

- Er is een protocol 'Procedure ontwikkeling voor aandachtskinderen' over de begeleiding van kinderen die met betrekking tot een of meerdere bewustzijnslagen extra aandacht nodig hebben.
- Er is een protocol 'Procedure ontwikkeling voor zorgkinderen' over begeleiding van kinderen die met betrekking tot een of meerdere bewustzijnslagen extra zorg nodig hebben.
- Het 'Beleid zorgcoördinatie' beschrijft hoe de zorg voor kinderen met een speciale behoefte georganiseerd is binnen Zonnelicht Kindcentrum.
- Observaties worden gedaan door de peuterleidster aan de hand van het observatieformulier en het ontwikkelings-volg-verslag.
- In Zonnelicht is er een VE beleidsmedewerker/ coach aanwezig die de peuterleiders ondersteunt in het begeleiden van kinderen die extra aandacht behoeven met betrekking tot een of meerdere bestaansniveaus.
- In Zonnelicht is een zorgcoördinator aanwezig die de peuterleiders ondersteunt in het begeleiden van kinderen met een speciale behoefte (zorg). Tevens geeft de zorgcoördinator aan de peuterleiders training over signaleren en doorverwijzen. De zorgcoördinator heeft een adviesfunctie naar peuterleiders toe met betrekking tot signaleren en doorverwijzen.
- In Zonnelicht is een VE-coördinator aanwezig die zorgdraagt voor afstemming met KC aan de Oosterplas over de doorgaande lijn.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	18

- Er is een ‘Meldcode kindermishandeling’ aanwezig. In de training van de peuterleidsters en in de teamvergadering zijn ‘het signaleren van eventuele ontwikkeling belemmerende factoren’ en de ‘Meldcode kindermishandeling’ terugkerende onderwerpen.

Veiligheid

In verband met de veiligheid van de kinderen die binnen de instelling verblijven, zijn de volgende zaken geregeld:

- ★ Er is een veiligheids- en gezondheidsbeleid waarin beschreven staat hoe mogelijke risicovolle situaties worden ondervangen; de werkwijze is beschreven over hoe risico's in kaart worden gebracht en hoe hier in de praktijksituatie op wordt ingespeeld. Het is een duidelijke handleiding voor de te voeren handelingen en maatregelen die nodig zijn. In de praktijk wordt door de peuterleidsters gehandeld naar de beschreven regels en afspraken zoals deze beschreven staan in het beleid veiligheid en gezondheid.
Om de actualiteit van het veiligheids- en gezondheidsbeleid te garanderen is de praktijksituatie een vast agendapunt van het teamoverleg. Jaarlijks wordt door de peuterleidsters van de Tierlantijn en de Toverboom het huidige veiligheids- en gezondheidsbeleid geëvalueerd en de daarin te verbeteren punten met bijbehorende acties besproken.
- ★ Er is een goed calamiteitenbeleid.
- ★ Er zijn afspraken over toezicht en vermissing van kinderen. (protocol ‘Vermissing’)
- ★ Buiten de breng- en haaltijden worden mensen alleen binnengelaten op afspraak. Slechts alleen wanneer deze afspraken zijn geverifieerd bij dagelijkse leiding.
- ★ De ruimtes zijn op een dusdanige manier ingericht dat ze kindvriendelijk zijn.
- ★ De materialen die gebruikt worden zijn zoveel mogelijk van natuurlijke aard.
- ★ Er zijn geen gevaarlijke stoffen of schoonmaakmiddelen voor kinderen bereikbaar; deze stoffen zijn opgeborgen achter slot en grendel.
- ★ De peuterleidster telt het aantal kinderen en vult de kinderen in op de presentielijst van de groep.
- ★ Er is altijd een achterwacht in kinderdagverblijf Zonnelicht.
- ★ Er is altijd op elke locatie een medewerker met een gecertificeerd Kinder-EHBO aanwezig.
- ★ Peuterleidsters mogen nooit de groepsruimte verlaten als er nog kinderen in de ruimte aanwezig zijn (d.w.z. ze mogen niet kinderen alleen laten zonder toezicht).
- ★ 's Ochtends bij de aanvang van hun programma (09.00 uur), moeten de peuterleidsters het aantal kinderen in de groep tellen en de presentielijst invullen.
- ★ Er is een passende aansprakelijkheid en ongevallenverzekering afgesloten voor zowel het personeel als de kinderen. De peuterleidsters krijgen bij aanvang van hun dienstverband tijdens hun inwerkperiode begeleiding om de regels m.b.t. de veiligheid en hygiëne te leren.
- ★ Wanneer er aangescherpte maatregelen nodig zijn met betrekking tot Covid-19 of andere omstandigheden, dan wordt een preventief gezondheidsprotocol gevolgd.

Inhoudelijke aansluiting met basisschool en overgang

De peuterleidsters onderhouden regelmatig contact met KC Aan de Oosterplas, waar de kinderen naartoe kunnen gaan, als zij de leeftijd van 4 jaar hebben bereikt. De peuterleidsters werken samen met de basisschool aan het creëren van een doorlopende leerlijn vanuit Kindcentra 0-13, middels overleg (ca. vier keer per jaar) tussen de peuterleidsters en de kleuterleerkrachten. Hierbij is de VE-beleidsmedewerker/ coach (tevens VE-coördinator) betrokken. Er wordt tussen de Toverboom en de Tierlantijn en KC Aan de Oosterplas gewerkt aan inhoudelijke samenwerking en doorgaande leerlijnen op de verschillende ontwikkelingsgebieden, om de overgang van peuterspeelzaal naar kleuterklas zo vlot mogelijk te laten verlopen en de begeleiding zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de ontwikkelingsbehoeften van de kinderen.

Warme overdracht

Een maand voordat het kind vier jaar wordt heeft de leidster een warme overdracht met de kleuterjuf van de klas waar het kind naartoe gaat. Met toestemming van de ouders worden de gegevens van het kind en een beschrijving van de ontwikkeling van het kind op alle bewustzijnslagen middels het overdrachtsformulier gegeven en toegelicht. Op deze manier wordt de ontwikkeling van het kind op een zorgvuldige manier overgedragen.

Wanneer er sprake is van een extra zorgvraag voor het kind dan wordt de intern begeleider ook bij de warme overdracht betrokken. Wanneer dit plaatsvindt, is afhankelijk van de situatie en de ontwikkeling van het kind.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	19

De peuterleidster

Algemeen

- ★ Kennis van ontwikkeling
- ★ Visie
- ★ Op de hoogte zijn van de gebruikte methodes
- ★ Bewust zijn van eigen handelen kunnen reflecteren
- ★ Goed kunnen communiceren
- ★ De visie van Maria Montessori op (de ontwikkeling van) het jonge kind kunnen toepassen
- ★ Het nascholingsplan is gebaseerd op de uitgangspunten van Montessori. De leidsters dienen hierin te participeren.
- ★ Scholing met betrekking tot voorschoolse educatie

Voorwaarden

- ★ Minimaal twee peuterleidsters op een groep van 16 kinderen
- ★ De peuterleidster dient een opleiding te hebben voltooid waaraan een wettelijke bevoegdheid kan worden ontleend en de peuterleidster dient een opleiding/cursus tot Montessori-peuterleidster te volgen of gevolgd te hebben.

Voorbeeldfunctie

Vanwege de grote voorbeeldfunctie naar de kinderen is de peuterleidster genoodzaakt om zich bezig te houden met haar eigen persoonlijkheidsvorming. De innerlijke kwaliteiten die zij belichaamt maken deel uit van de juiste leeromgeving die ze de kinderen aanbiedt.

Met betrekking tot het materiaal

De peuterleidster:

- ★ Zorgt ervoor dat de omgeving er aantrekkelijk en uitnodigend uitziet, zowel in het lokaal als buiten het lokaal.
- ★ Zorgt ervoor dat alle middelen compleet en heel zijn.
- ★ Biedt een uitdagend programma met afwisseling van materialen en activiteiten die aansluiten bij het ontwikkelingsniveau en de ontwikkelingsbehoeften van de kinderen.
- ★ Zorgt ervoor dat de omgeving en de werkwijzen aansluiten bij de behoeften van de kinderen.
- ★ Zorgt ervoor dat het materiaal beperkt in het lokaal aanwezig is; de kinderen kunnen kiezen uit een overzichtelijk geheel.
- ★ Zorgt voor een sfeer van rust en positiviteit.
- ★ Zorgt ervoor dat de omgeving schoon is.

Met betrekking tot de sfeer:

- ★ Er wordt gezorgd voor een goede (warme) sfeer in de groep.
- ★ Er wordt gezorgd voor een vertrouwelijke sfeer met het kind.
- ★ Er wordt gezorgd voor rust in de onmiddellijke nabijheid van het kind.

Met betrekking tot de Montessori wijze van begeleiden:

- ★ Er wordt gezorgd voor een plek aan tafel of een kleedje.
- ★ De activiteit wordt gegeven op een voor dit materiaal meest toepasselijke plaats.
- ★ Alle voor deze activiteit benodigde materialen worden door het kind zelf (op aanwijzingen) naar het tafeltje of kleedje gebracht.
- ★ Het kind krijgt vooraf de vrijheid om het materiaal te leren kennen.
- ★ Ontwikkelingsactiviteiten worden afgestemd op de individuele ontwikkelingsbehoefte van het kind.
- ★ Er is een taalhoek waar kinderen extra individuele aandacht voor de taalontwikkeling (kunnen) krijgen.

De peuterleidster biedt de ontwikkelingsactiviteiten aan, waarbij zij:

- ★ het gebruik demonstreert.
- ★ zo weinig mogelijk woorden gebruikt.
- ★ het kind de handeling zo snel mogelijk laat overnemen.
- ★ nog enige tijd op afstand het juiste gebruik observeert alvorens het kind zelfstandig verder laat werken.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	20

Met betrekking tot het contact met de ouders

De peuterleidster voert dagelijks:

- ★ overdrachtsgesprekken met de ouders bij het brengen en ophalen van het kind.

De peuterleidster houdt de ouders regelmatig op de hoogte van:

- ★ de pedagogische uitgangspunten en werkwijzen van de groep door het organiseren van inloophmomenten en/of ouderavonden.
- ★ de individuele ontwikkeling van het kind binnen de groep door het houden van oudergesprekken middels 10 minutengesprekken.
- ★ de peuterleidster gaat op huisbezoek indien wenselijk, om de relatie met de ouders te verstevigen.

De peuterleidster betreft de ouders bij het organiseren van activiteiten binnen de groep, zoals het Sinterklaasfeest, het Lichtfeest, het Zomerfeest, schoolfotograaf, voorleesontbijt en excursies.

Met betrekking tot het aansturen van stagiaires*

*Daar waar stagiaire in de tekst staat, kan ook een mannelijke stagiair bedoeld worden.

De stagiaire wordt gedurende de stageperiode begeleidt door de werkbegeleider. Dit is de vaste peuterleidster van de Tierlantijn of de Toverboom. De werkbegeleider zorgt ervoor dat de stagiaire werkt binnen de uitgangspunten van de Tierlantijn en de Toverboom. Er is aandacht voor de noodzakelijke leerpunten van de stagiaire.

De taken van de werkbegeleider zijn:

- Werkt samen met de stagiaire op een groep en begeleidt de stagiaire tijdens de stage.
- Instrueert en begeleidt de stagiaire bij de vorming van een visie op/over opvoeding en ontwikkeling.
- Weet aan welke doelen en met welke opdrachten de leerling bezig is en weet wat er van een leerling verwacht wordt als deze een opdracht uitvoert, zodat er gericht geobserveerd en beoordeeld kan worden.
- Observeert het handelen van de stagiaire en geeft opbouwende feedback.
- Schrijft gedurende de stage relevante, correcte zaken op met feedback.
- Voert minimaal om de twee weken een kort evaluatie gesprekje.
- Bewerkstelligt een zo optimaal mogelijke koppeling tussen theorie en praktijk.
- Evalueert de stand van zaken tussentijds met de praktijkopleider.
- Zorgt ervoor dat de stagiaire op de hoogte is van dit stagebeleid.
- Koopt een kleine attentie voor de stagiaire aan het einde van zijn stageperiode.
- Een werkbegeleider wordt verzocht de begeleiding zoveel mogelijk tijdens de werkuren te doen. Er is op rustige momenten op de groep tijd om stagiaires te begeleiden.

De stagiaire wordt tevens begeleid door de stagebegeleider. De stagebegeleider:

- Voert het kennismakingsgesprek met de stagiaire en geeft een rondleiding
- Verstrekt informatie aan de stagiaire bij de start van de stage
- Verzorgt de administratie (VOG en POK)
- Informeert de werkbegeleider over de begeleidingsstructuur
- Voert individuele begeleidingsgesprekken met de stagiaire
- Doet de verslaglegging
- Is aanwezig bij werkveldbijeenkomsten
- Leidt de gesprekken bij stagebezoeken door school
- Inventariseert de beschikbaarheid van stages bij scholen
- Draagt zorg voor de communicatie met de scholen
- Examineert

De stagiaires zijn op de hoogte van de visie en de werkwijze van de Tierlantijn en de Toverboom. Bij aanvang van de stage hebben zij het pedagogisch beleid, de protocollen en het Veiligheids- en gezondheidsbeleid gelezen.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	21

Taken van stagiaires zijn zoals in de functie- omschrijving van de peuterleidster. In de beginfase oriënteert de stagiaire zich en zij werkt toe naar zelfstandig functioneren. De eindverantwoording blijft echter voor de dienstdoende peuterleidsters.

1e jaar: Oriënteringsfase

2e jaar: Deelnemen en assisteren bij activiteiten

3e jaar: Zelfstandig functioneren

Afhankelijk van haar kennis en verworven competenties participeert de stagiaire min of meer zelfstandig met betrekking tot verzorgende, begeleidende, huishoudelijke en organisatorische taken gedurende de dag. Dit gebeurt altijd onder toezicht van de vaste peuterleidsters.

Wat mag een stagiaire niet:

- Alleen met kinderen naar buiten;
- Alleen met kinderen op de groep;
- Kinderen temperen;
- De groep alleen afsluiten of openen;
- Alleen een kind verschonen. Dit mag alleen onder toezicht en begeleiding van pedagogisch medewerker.
- Medicijnen toedienen, of hiervoor verantwoordelijk gesteld worden;
- Overdracht naar ouders, dit alleen in overleg met de werkbegeleider of collega;
- Zorg voor chronisch zieke kinderen;
- Alleen in een ruimte met een chronisch ziek kind;
- Chronisch ziek kind optillen zonder vooraf instructie/uitleg.
- De telefoon opnemen/bellen naar ouders tijdens de inwerkperiode, na de inwerkperiode eerst onder begeleiding. Telefoongesprekken dienen altijd teruggekoppeld te worden naar een vaste medewerker.
- *Wel:* zich houden aan de regels voor nieuwe medewerkers
- Mogen geen beslissingen maken zonder hierover overleg te plegen.
- Stagiaires mogen niet werken buiten het geldende protocol.
- *Wel:* ontwikkelingsgerichte activiteiten uitvoeren met een beperkt aantal kinderen.

Op dit moment zijn er geen beroepskrachten in opleiding en vrijwilligers binnen de Tierlantijn en de Toverboom, alleen stagiaires.

Met betrekking tot overgang naar de BSO groep

Wanneer het kind bij de leeftijd van vier jaar gebruik gaat maken van een van de BSO groepen van Zonnelicht, dan vindt er, altijd met toestemming van de ouders, een warme overdracht plaats tussen de peuterleidster en de vaste leerkracht van de BSO groep, voordat het kind start in de BSO groep. De ouders geven toestemming voor het overdragen van de kindinformatie middels een handtekening op het overdrachtsformulier. Tevens is er voor het kind en de ouders een wenaafspraak in de nieuwe groep.

De peuterleidster draagt er zorg voor dat de kindgegevens op een zorgvuldige manier worden overgedragen aan de nieuwe mentor van het kind.

Met betrekking tot het contact met consultatiebureaus e.d.

Zonnelicht Kindcentrum heeft een intern Zorgteam waarin zorg- en aandachtskinderen regelmatig multidisciplinair besproken worden. Van daaruit wordt bekeken of het nodig is dat de peuterleidster (mentor) contact onderhoudt met consultatiebureaus, kinderartsen, GGD, bureau Jeugdzorg, logopedisten e.d. Er is regelmatig overleg tussen de jeugdverpleegkundige en de zorgcoördinator van Zonnelicht.

Eisen ten aanzien van de Montessori-peuterleidster

Het is van belang dat de peuterleidster geschoold is op het gebied van de Montessori-visie op opvoeding en onderwijs aan het jonge kind.

De peuterleidsters hebben een opleiding op minimaal MBO-niveau.

In de scholing tot Montessoripeuterleidster komen de volgende gebieden aan de orde:

- ★ de antropologie en de pedagogische visie van Maria Montessori
- ★ de voorbereide omgeving
- ★ de houding van de peuterleidster
- ★ het observeren en registreren

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	22

- ★ het samenstellen van een programma met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen
- ★ de oefeningen van het dagelijkse leven (motorische ontwikkeling)
- ★ de materialen voor de zintuiglijke ontwikkeling
- ★ de materialen voor de ontwikkeling van voorbereidende rekenvaardigheden
- ★ de materialen en oefeningen voor de ontwikkeling van de (Nederlandse) taal
- ★ de oefeningen die voorbereiden op kosmische opvoeding en onderwijs
- ★ de oefeningen op kunstzinnig gebied
- ★ kennis van ontwikkeling
- ★ zelfreflectie

Algemene punten

Groepsgrootte en beroepskracht kind ratio

Het beroepskracht kind ratio voor peuterarrangementen is als volgt:

Groepsomvang en beroepskracht kind ratio

2,5- tot 4-jarigen	1 peuterleidster op 8 kinderen	2 peuterleidsters vanaf 9-16 kinderen	Maximaal 16
---------------------------	--------------------------------	---------------------------------------	-------------

Indien er een verwijzing is van het consultatiebureau, kan er voor kinderen van 2 – 2,5 jaar een uitzondering worden gemaakt, zij kunnen eerder starten.

Peuterarrangementen de Tierlantijn en de Toverboom hebben tot 16 kinderen op de groep. Elke ochtend dat de Tierlantijn en Toverboom open zijn (ma, di, wo, do), zijn er vaste peuterleidsters. De werktijden van de peuterleidsters zijn van 8.15-12.45 uur.

Wanneer de aanmelding de 16 kinderen in de leeftijdsgroep van 2,5 - 4 jaar overschrijdt (per groep), wordt er een wachtlijst gevormd.

Gedurende de ochtend wordt er niet afgeweken van het beroepskracht kind ratio. De werktijden van de peuterleidsters zijn: 8.15-12.45 uur.

Omgang met vervanging

Een peuterleidster wordt bij afwezigheid (verlof/ ziekte) vervangen door een pedagogisch medewerker uit het team van Zonnelicht. In de planning wordt er rekening mee gehouden dat dit zoveel mogelijk dezelfde pedagogisch medewerker is. Omdat de pedagogisch medewerker al binnen Zonnelicht werkt (op een andere groep) heeft deze al een bekend gezicht voor de kinderen. Vervanging wordt in eerste instantie gezocht op de eigen groep. Vervolgens wordt er gekeken of er vervanging aanwezig is door de pedagogisch medewerkers op dezelfde locatie. Invalmedewerkers worden ingewerkt zodat zij een vast gezicht voor de kinderen kunnen zijn.

Alle pedagogisch medewerkers krijgen training en coaching op het vlak van nabijheid geven aan de kinderen, waardoor de kinderen zich veilig voelen bij alle leerkrachten.

Binnen Zonnelicht wordt er niet gewerkt met uitzendkrachten.

Extra dagdelen

Afhankelijk van de bezetting op de groep is het mogelijk om incidenteel een extra dagdeel te reserveren. U kunt deze aanvragen bij de administratie (073 6126212 of info@zonnelicht.nl)

Wanneer kinderen de stamgroep of de stamgroep ruimte verlaten

Kinderen verlaten de stamgroep ruimte wanneer een onderdeel van het ontwikkelingsprogramma in een andere ruimte plaatsvindt (zoals de groepsruimte van de Toverboom voor de Tierlantijnkinderen en de groepsruimte van de Tierlantijn voor de Toverboomkinderen, de speelzaal, de gymzaal van de Duurzame BSO of de buitenruimte), wanneer kinderen naar het toilet gaan of een schone luier krijgen, wanneer kinderen naar de hal gaan om hun jas te pakken, of wanneer zij op uitstapje gaan (bijvoorbeeld naar de kinderboerderij). Kinderen verlaten de stamgroep wanneer zij in een klein groepje onder begeleiding van een peuterleidster spelen in de speelzaal, de gymzaal van de Duurzame BSO, de buitenruimte, de

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	23

groepsruimte van de Toverboom (voor de Tierlantijkinderen) of de groepsruimte van de Tierlantijn (voor de Toverboomkinderen).

Calamiteiten, ondersteuning en achterwachtregeling

Bij calamiteiten kunnen de peuterleidsters een beroep doen op medewerkers van kinderdagverblijf Zonnelicht en op leerkrachten en de conciërge van KC Aan de Oosterplas. De groep heeft een eigen telefoon, waardoor de peuterleidster direct ondersteuning kan vragen. Er is altijd een medewerker beschikbaar die hulp en ondersteuning kan geven. De medewerker planning heeft het overzicht wie er op welk moment bij kan springen. Peuterleidsters kunnen bij calamiteiten bellen naar de medewerker planning. Zij schakelt vervolgens direct de beschikbare hulp in. Bij afwezigheid wordt de medewerker planning ondersteunt door het management.

De binnenruimte

- ★ Rust uitstralen in de inrichting om zo een sfeer van harmonie uit te stralen.
- ★ Lage kasten en lage planken, zodat de materialen grotendeels op ooghoogte van de peuter kunnen staan en de peuter deze zelfstandig kan pakken en weer opbergen.
- ★ Verschillende gemakkelijk toegankelijke zones met elk een eigen functie, zoals een bouwhoek, een huishoek, een hoek met materiaal op het vlak van zintuigen en intellect, een taalhoek en een tafel voor creatieve activiteiten.
- ★ Kleedjes om op de grond te werken, en derhalve ook een open ruimte om op een kleedje te kunnen werken om de concentratie te kunnen verbeteren.

De buitenruimte

De Tierlantijn en de Toverboom hebben een eigen buitenruimte aan de achterkant van KC Aan de Oosterplas. Er is een af te sluiten hek, en er zijn speelmaterialen die geschikt zijn voor de leeftijdsgroep en voldoende uitdaging bieden. De peuters zijn altijd in gezelschap van de peuterleidsters.

Oppervlaktes binnen- en buitenspeelruimte

De binnenspeelruimte bestaat uit de groepsruimtes. De groepsruimte van de Tierlantijn heeft een oppervlakte van 75,4 m². De groepsruimte van de Toverboom heeft een oppervlakte van 64,3 m². De buitenspeelruimte heeft een oppervlakte van 370 m².

Oudercommissie

De oudercommissie bestaat uit een vertegenwoordiging van ouders om drie keer per jaar te vergaderen over punten die geformuleerd zijn in de Wet kinderopvang. De oudercommissie dient tevens als klankbordgroep voor de dagelijkse gang van zaken binnen Zonnelicht Kindcentrum.

Welk doel heeft de oudercommissie?

- ★ Het vertegenwoordigen van de ouders
- ★ De belangen van de kinderen en de ouders zo goed mogelijk behartigen
- ★ Adviseren ten aanzien van de kwaliteit van de peuterarrangementen.

Reglement OC

De oudercommissie heeft een reglement en een huishoudelijk reglement.

In het reglement staat wat de doelstelling, de samenstelling, de taken en bevoegdheden van de oudercommissie zijn.

Ook staat hierin hoe overleg en facilitering vanuit Zonnelicht Kindcentrum is geregeld.

Vier ogen principe

Het vier ogen principe is voor de sector kinderopvang een van de maatregelen voor veiligheid. Het vier ogen principe houdt in dat elke situatie en begeleiding voor meerdere medewerkers zichtbaar is. Aangezien peuterarrangementen onder de Wet Kinderopvang vallen, geldt deze maatregel ook voor peuterarrangementen.

Daar waar mogelijk is er een extra stagiaire op de groep aanwezig.

- ★ In de deuren en wanden van de groepsruimtes, de toiletruimtes, de hal en de speelhal bevindt zich glas, waardoor zichtbaar is wat er in de verschillende ruimtes gebeurt.
- ★ Binnen peuterarrangement de Tierlantijn is er de gewoonte dat medewerkers op elk moment een groep of ruimte binnen kunnen lopen.
- ★ Met betrekking tot uitstapjes: één peuterleidster kan enkel met een aantal kinderen naar een openbare gelegenheid gaan, wanneer daar meerdere mensen zijn (bijvoorbeeld de kinderboerderij). Één peuterleidster kan niet naar een

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	24

plek gaan waar geen andere mensen zijn. Voor een uitstapje verder weg van Zonnelicht is toestemming van alle ouders nodig.

- ★ Van medewerkers wordt verwacht dat zij elkaar aanspreken op het handelen met betrekking tot begeleiding en verzorging van de kinderen. Van de organisatie wordt verwacht dat zij een open aanspreek cultuur creëert.
- ★ Onderwerpen zoals signalen herkennen, feedback geven, en open communiceren over het pedagogisch handelen, zijn onderwerpen die herhaaldelijk op de agenda van de teamvergadering staan.

Gezondheid

Er wordt gezorgd voor frisse lucht in de ruimtes door 's ochtends de ramen open te zetten en bij lekker weer overdag ook.

Bij verjaardagen is het de bedoeling dat ouders een gezonde en vegetarische traktatie aan de kinderen meegeven. Een gezonde traktatie is een traktatie waarin *geén* geur-, kleur- en smaakstoffen en suiker verwerkt zijn. Een voorbeeld van een gezonde traktatie is een traktatie met fruit.

Bronnen

Juler, C. en Yesson H. (2006). *The child, society and the world: unpublished speeches and writings*. Oxford, England: Clio Press.

Montessori, M. (1964). *The Montessori method*. New York, USA: Schocken Books Inc.

Seldin, T en Epstein P. (2006). *The Montessori Way: an education for life*. Abingdon, USA: Consolidated Printing Co.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK	02-01-02	17-8-26	17-8-27	25